

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยพัฒนาศูนย์เด็กเล็กขององค์การบริหารตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้นวัตกรรมเฝ้าระวัง มณีรัตน์โมเดล เพื่อติดตามและตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา และเครือข่ายการวิจัยจากภายนอก ได้แก่ นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยแบ่งงานวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ในระยะที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลสภาพพื้นฐาน และในระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 6 กลุ่ม ได้แก่ นักวิจัยหลักของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้นวัตกรรมเฝ้าระวังแบบมณีรัตน์โมเดล

ขอบเขตของการวิจัย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว ซึ่งเป็นศูนย์เด็กเล็ก ที่ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นศูนย์เด็กเล็กน่ายุ ในปี พ.ศ. 2549 โดยผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก และมีความประสงค์ที่จะพัฒนาเพื่อให้มีผลประเมินอยู่ในระดับดียอดเยี่ยมในอนาคต โดยประสานการขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกเป็นกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่

1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์เด็กเล็ก ตำบลคอนแก้ว ทำหน้าที่นักวิจัยร่วม ปฏิบัติการพัฒนารูปแบบ เครื่องมือและติดตามประเมินโครงการร่วมกับนักวิจัยหลัก ประกอบด้วย รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว ฝ่ายการศึกษา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการศึกษา นักวิชาการประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่บรรณรักษ์ และผู้จัดการที่มาจากการสรรหาประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมประชากรที่เป็นกลุ่มผู้บริหาร 6 คน

2. ผู้ดูแลเด็ก ทำหน้าที่นักวิจัยร่วมปฏิบัติการพัฒนารูปแบบเครื่องมือ ทดลองใช้รูปแบบวิจัยชั้นเรียน และรายงานผล รวม 6 คน

3. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาการศึกษาปฐมวัย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ฝึกประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลคอนแก้ว ประจำปีการศึกษา 2551 ทำหน้าที่ทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์ วิจัยชั้นเรียน และรายงานผล รวม 2 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. ผู้ปกครองเด็กที่รับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคอนแก้ว จำนวน 29 คน สุ่มมาใช้ในการศึกษาจากผู้ปกครอง 58 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก คิดเป็นร้อยละ 50

2. คัดเลือกตัวแทนชุมชน จากกลุ่มต่าง ๆ เพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่อาศัยหรือปฏิบัติหน้าที่อยู่ในส่วนต่าง ๆ ในตำบลคอนแก้ว ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 อันเป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 คน ครูชำนาญการพิเศษ ที่ปรึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 คน หัวหน้าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 1 คน เจ้าอาวาสวัดคอนแก้ว 1 องค์ ตัวแทนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ตัวแทนกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ 1 คน กรรมการพัฒนาสตรี 1 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 1 คน ตัวแทนสภาเยาวชน 1 คน และตัวแทนผู้ประกอบการในตำบล 1 คน รวมเป็นตัวแทนชุมชน 10 คน

สรุปประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้
 ตาราง 11 ประชากรในการวิจัย

ประชากร	จำนวน(คน)
ผู้้บริหาร	
1. รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายการศึกษา	1
2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	1
3. นักวิชาการศึกษา	1
4. นักวิชาการประชาสัมพันธ์	1
5. เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์	1
6. ผู้จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1
ผู้ดูแลเด็ก	
ผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลดอนแก้ว	6
นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	
สาขาการศึกษาปฐมวัย	2
รวม	14
ตารางที่ 12 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	
กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(คน)
1. ผู้ปกครอง จากการสุ่มตัวอย่าง	29
2. ตัวแทนชุมชน จากการคัดเลือก	
2.1 ตัวแทนสถานศึกษา	1
2.2 ครูชำนาญการพิเศษ ทำหน้าที่ที่ปรึกษา	1
2.3 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	1
2.4 เจ้าอาวาส	1
2.5 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	1

ตาราง 12(ต่อ) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(คน)
2.6 กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	1
2.7 สภาพัฒนาสตรี	1
2.8 พัฒนาชุมชน	1
2.9 สภาเยาวชน	1
2.10 ผู้ประกอบการ	1
รวม	39

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) เป็นเครื่องมือในการศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะที่ 1

ระยะเตรียมการ : ศึกษาสภาพพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 สร้างความเข้าใจโครงการร่วมกันกับนักวิจัยร่วม ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน

1.2 จัดเวทีประชาคม เพื่อสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานของบุคลากร บริบทในการจัดบริการ และบรรยากาศการทำงาน

1.3 สัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ตัวแทนผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอในการแก้ไข

1.4 ศึกษาข้อมูลฐานราก (baseline) ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยพิจารณาจากผลการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่ายของกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2549

1.5 วัดระดับความรู้พื้นฐานของผู้ดูแลเด็กก่อนเริ่มดำเนินโครงการ โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ

1.6 สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้แบบสอบถาม

1.7 ศึกษาเอกสารข้อมูล แผนพัฒนา หลักสูตรและทรัพยากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.8 สรุปผลการศึกษาสภาพพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.9 ประชุม สัมมนา เพื่อรายงานผลการศึกษา สภาพพื้นฐาน

ระยะที่ 2

ระยะดำเนินโครงการ : การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

- 2.1 พัฒนาบุคลากร ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก โครงการศึกษาดูงาน
- 2.2 ออกแบบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
- 2.3 พัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม
- 2.4 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม
- 2.5 ติดตาม นิเทศ และประเมินความก้าวหน้าแบบมีส่วนร่วม
- 2.6 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น
- 2.7 จัดเวทีเสนอผลการวิจัย คำนึงความรู้ผู้ชุมชน

รายละเอียดของการดำเนินโครงการวิจัยระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มีดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการตามแผนกิจกรรม ดังนี้

ตาราง 13 ปฏิทินปฏิบัติงานวิจัยระยะที่ 1

กิจกรรม	ช่วงเวลา	สถานที่	ผู้ดำเนินการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการและเครื่องมือ
1. ศึกษาสภาพ พื้นฐานของศูนย์เด็กเล็ก 3 ด้าน	ธันวาคม 2550	- อบต. ต.ดอนแก้ว - กรุงเทพมหานคร	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	- กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจในโครงการวิจัย - ข้อมูลเชิงนโยบาย - ข้อมูลเชิงระจักษ์	1. จัดประชุมกลุ่มเป้าหมายทำความเข้าใจ - ด้นเรื่องโครงการ - การ SWOT
1.1 วัฒนธรรมการทำงานขององค์กร	ธันวาคม 2550	ศูนย์เด็กเล็ก ต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น	ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เด็กเล็ก	2. ศึกษาร่องรอยเอกสารพื้นฐานศูนย์เด็กเล็ก - แบบสังเกต - แบบบันทึก

ตารางที่ 13 (ต่อ) ปฏิทินปฏิบัติงานวิจัยระยะที่ 1

กิจกรรม	ช่วงเวลา	สถานที่	ผู้ดำเนินการ	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	วิธีการและเครื่องมือ
1.2 พื้นฐาน ของ บุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน	ธันวาคม 2550		1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	ข้อมูลเชิงลึกของ ศูนย์เด็กเล็ก	3. สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม - แบบสัมภาษณ์
1.3 แนว ทางการมี ส่วนร่วมการ ดำเนินงาน	มกราคม 2551	มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ผู้ช่วยนักวิจัย	ผลการศึกษาสภาพ พื้นฐานศูนย์เด็ก เล็ก	4. สรุปผล การศึกษาสภาพ พื้นฐาน
	มกราคม 2551	มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ผู้ช่วยนักวิจัย	ร่างรายงานผล การศึกษาสภาพ พื้นฐานศูนย์เด็ก เล็ก	5. จัดทำร่าง รายงานผลการศึกษา
		- อบต. ด.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	ผลการวิพากษ์ รายงานการศึกษา สภาพพื้นฐาน ศูนย์เด็กเล็ก	6. ประชุมสัมมนา วิพากษ์ผล การศึกษา - แบบประเมิน
2. กำหนด แนวทาง จัดระบบการ พัฒนาแบบมี ส่วนร่วม	กุมภาพันธ์ 2551	- อบต. ด.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	1. ความตระหนัก ในจุดแข็งและ จุดอ่อน 2. วิสัยทัศน์การ พัฒนา	1. จัดประชุม กลุ่มเป้าหมายสร้าง ความตระหนัก
	กุมภาพันธ์ 2551	- สถานรับเลี้ยง เด็กสภาพร อ.เมือง - ศูนย์เด็กเล็กเจดีย์ แม่ครัว อ.สันทราย	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น	1. แนวทาง ประยุกต์ใช้ความรู้	2. ศึกษาดูงานศูนย์ เด็กเล็กนอู๋อยู่ที่ ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนา

ตารางที่ 13 (ต่อ) ปฏิทินปฏิบัติงานวิจัยระยะที่ 1

กิจกรรม	ช่วงเวลา	สถานที่	ผู้ดำเนินการ	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	วิธีการและเครื่องมือ
2. กำหนด แนวทาง จัดระบบการ พัฒนาแบบมี ส่วนร่วม (ต่อ)	มีนาคม 2551	- อบต. ต.ดอนแก้ว อ.แมริม จ.เชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	1. กิจกรรม / โครงการ 2. การกำหนด บทบาทหน้าที่ 3. วิธีการติดตาม ประเมินผล 4. แผนปฏิบัติการ	3. ออกแบบระบบ การพัฒนาศูนย์เด็ก เล็กแบบมีส่วนร่วม - แบบบันทึก
	เมษายน 2551	- อบต. ต.ดอนแก้ว อ.แมริม จ.เชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	1. คู่มือปฏิบัติงาน 2. เครื่องมือ ติดตามประเมินผล	4. พัฒนาคู่มือ ปฏิบัติงานและ เครื่องมือติดตาม ประเมินผล - แบบบันทึก
3. ทดสอบ และประเมิน ก่อนทดลอง ใช้ระบบ	พฤษภาคม 2551	อบต. ต.ดอนแก้ว	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	ความเข้าใจของ ผู้ปฏิบัติงาน	1. จัดประชุมชี้แจง กลุ่มเป้าหมาย - คู่มือ / เครื่องมือ
	พฤษภาคม 2551	อบต. ต.ดอนแก้ว	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	1. ความรู้ความ เข้าใจของบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน 2. ผลการประเมิน บริบทก่อนการ ทดลอง	2. ทดสอบและ ประเมินก่อนทดลอง ใช้ระบบ - แบบทดสอบ / ประเมิน

วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม และ
นวัตกรรมการเฝ้าระวัง เพื่อตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการมีส่วนร่วมแบบ มณีรัตน์โมเดล
ดำเนินงานตามปฏิทินปฏิบัติงานวิจัยระยะที่ 2 ดังนี้

ตาราง 14 ปฏิทินปฏิบัติงานวิจัยระยะที่ 2

กิจกรรม	ช่วงเวลา	สถานที่	ผู้ดำเนินการ	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	วิธีการและ เครื่องมือ
1. ดำเนินการ ทดลองใช้ ระบบ	มิถุนายน - สิงหาคม 2551	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต. ต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	- สภาพการณ์มีส่วน ร่วมในกิจกรรม / โครงการ	3. ดำเนินการ ทดลองใช้ระบบ - แบบประเมิน
	มิถุนายน - สิงหาคม 2551	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต. ต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	- แนวทางในการ แก้ไขปัญหา อุปสรรคระหว่าง ดำเนินงาน	4. นิเทศเยี่ยมเยียน - แบบบันทึก
	สิงหาคม 2551	อบต. ต.ดอนแก้ว	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	1. ความรู้ความ เข้าใจของบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน 2. ผลสัมฤทธิ์ของ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรม / โครงการ	5. ทดลองและ ประเมินหลังการ ทดลองใช้ระบบ - แบบทดสอบ / ประเมิน
2. สรุปผล การทดลอง	กันยายน 2551	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	ทีมนักวิจัยกลาง	ผลการวิเคราะห์ ข้อมูล	1. วิเคราะห์ข้อมูล - โปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูล
	กันยายน 2551	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	ทีมนักวิจัยกลาง	ผลการทดลอง	2. สรุปผลการ ทดลอง
	กันยายน 2551	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	ทีมนักวิจัยกลาง	ร่างรายงานวิจัย	3. จัดทำร่าง รายงาน
	ตุลาคม 2551	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	1. ทีมนักวิจัยกลาง 2. ทีมนักวิจัยท้องถิ่น 3. ผู้ช่วยนักวิจัย	ผลการวิพากษ์	4. จัดเวทีวิพากษ์ ผลการวิจัย
	พฤศจิกายน 2551	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	ทีมนักวิจัยกลาง	รายงานวิจัยฉบับ สมบูรณ์	5. จัดทำราย งานวิจัยฉบับ สมบูรณ์เผยแพร่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ทั้งวิธีการและเครื่องมือ เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยนำเสนอตามระยะการดำเนินการดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นศึกษาสภาพพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลดอนแก้ว สร้างและจัดเตรียมเครื่องมือ 5 ชุด โดยมีวัตถุประสงค์และรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดประเด็นสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) ใช้ในการสนทนากับผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ตัวแทนผู้ปกครองและตัวแทนชุมชน เกี่ยวข้องกับนโยบาย รูปแบบบริหาร การจัดทรัพยากรการบริหาร จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและความต้องการ โดยกำหนดประเด็นสนทนากลุ่มในทุกด้าน ใช้ในการจัดสนทนากลุ่มเป้าหมาย ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ เพื่อทราบข้อมูลฐานราก และกำหนดรูปแบบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสร้างประเด็นสนทนาและนำไปประชุมพิจารณากับผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อหาความตรงตามเนื้อหา

2. ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวข้องกับสภาพบริหาร ระดับของการพัฒนา ปัญหาและอุปสรรค ผู้วิจัยสร้างประเด็นสัมภาษณ์และนำไปประชุมพิจารณากับผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อหาความตรงตามเนื้อหา

3. แบบทดสอบ วัดความรู้พื้นฐานของผู้ดูแลเด็กก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ที่ผู้วิจัยในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาลงมือวิจัยสร้างขึ้นเป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ ข้อละ 5 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและนำไปหาความตรงตามเนื้อหาโดยพิจารณาร่วมกัน ใช้สอบถามก่อนเริ่มดำเนินการ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป 4 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นคำถามที่เกี่ยวกับประเด็นความพึงพอใจ 15 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นคำถาม ปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทั่วไป

5. แบบประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่ายู่

แบบประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่ายู่ เป็นของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่ผ่านการหาประสิทธิภาพระดับกระทรวงแล้วโดยกรมอนามัยใช้ประเมินตามกำหนดเวลา เพื่อจัดระดับมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กในแต่ละปี

ระยะที่ 2 การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือมี 2 ส่วนคือ เครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงานและเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยดำเนินการดังนี้

เครื่องมือขับเคลื่อนการวิจัย

ผู้วิจัยจัดประชุมปฏิบัติการระดมความคิด กำหนดและพัฒนาเครื่องมือการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 6 กลุ่ม ได้แก่ นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้บริหาร หน่วยงานสนับสนุนประเภทสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ตั้งอยู่ในตำบลดอนแก้ว รวม 6 ชุด และกิจกรรมการขับเคลื่อนบุคลากรอีก 2 กิจกรรม

1. กำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานและรูปแบบการเฝ้าระวังการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดเป้าหมาย

1.2 กำหนดแนวทางดำเนินงาน

1.3 กำหนดรูปแบบการเฝ้าระวังการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

2. พัฒนาเครื่องมือของผู้บริหาร : แผนกลยุทธ์ ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการทำแผนกลยุทธ์

2.2 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน (SWOT Analysis)

2.3 จัดทำแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย สารดังนี้

2.3.1 ภาพรวมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.3.2 สภาพปัจจุบัน

2.3.3 ผลการวิเคราะห์ SWOT

2.3.4 ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย

2.3.5 กลยุทธ์ในการพัฒนา ด้านผู้เรียน ผู้สอนและผู้บริหาร

2.3.6 แผนปฏิบัติการ

2.3.7 แผนควบคุม กำกับ ติดตามงาน

2.3.8 สัตยาบรรณ

2.4 หาประสิทธิภาพของแผนกลยุทธ์ โดยการประชุมร่วมกัน เพื่อพิจารณา ประเมิน ความตรงตามเนื้อหา และค่าความเชื่อมั่นของแผนกลยุทธ์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ α ได้เท่ากับ 0.56

2.5 นำแผนกลยุทธ์ไปใช้

3. พัฒนาเครื่องมือของผู้ดูแลเด็ก : หลักสูตรสถานศึกษาดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก หลักการจัดประสบการณ์

และสภาพแวดล้อม

3.2 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยมีองค์ประกอบดังนี้

3.2.1 ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา

3.2.2 ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ

3.2.3 สารสำคัญของหลักสูตร

3.2.3.1 หลักการ จุดหมาย

3.2.3.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.2.3.3 สารการเรียนรู้รายปี

3.2.3.4 หน่วยการเรียนรู้การสอน ปกติ

3.2.3.5 หน่วยการเรียนรู้การสอน หลักสูตรท้องถิ่น

3.2.3.6 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3.2.3.7 ตารางกิจกรรมประจำวัน

3.2.3.8 การจัดสภาพแวดล้อม

3.2.3.9 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2.3.10 การกำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้

3.2.3.11 การประเมินพัฒนาการเด็ก

3.3 หาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการประชุมร่วมกัน เพื่อพัฒนา ประเมินความตรงตามเนื้อหา และหาความเชื่อมั่นของหลักสูตร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ α ได้เท่ากับ 0.87

3.4 นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

4. พัฒนาคู่มือผู้ปกครองและเด็ก มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง

และสิ่งที่ผู้ปกครองควรเรียนรู้ในการพัฒนาเด็ก

4.2 พัฒนาคู่มือผู้ปกครองและเด็ก มีองค์ประกอบดังนี้

4.2.1 แนะนำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.2.2 วิสัยทัศน์การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.2.3 แนวทางการพัฒนาเด็ก

4.2.4 แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

4.2.5 ปัญหาเด็ก และแนวทางแก้ไข

4.2.6 ภาคผนวก ประกอบด้วย

4.2.6.1 ระเบียบการรับเด็ก

4.2.6.2 การจัดบริการเสริม

4.3 หาประสิทธิภาพของคู่มือผู้ปกครอง โดยนักวิจัยหลักและนักวิจัยร่วม ประเมินความตรงตามเนื้อหา (content validity) และนำผลจากการทดลองไปใช้หาความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ α ได้เท่ากับ 0.86

4.4 นำคู่มือผู้ปกครองไปให้ผู้ปกครองใช้พัฒนาเด็ก

5. พัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

5.1 ศึกษาแนวทางการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ทฤษฎีพัฒนาการเด็ก ทฤษฎีการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้

5.2 พัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ โดยนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 4 มีองค์ประกอบของแผนดังนี้

5.2.1 มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร

5.2.2 สภาพที่พึงประสงค์

5.2.3 สารการเรียนรู้

5.2.4 กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

5.2.5 สื่อและแหล่งเรียนรู้

5.2.6 การวัดผลประเมินผล

5.2.7 ภาคผนวก

5.3 หาประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) นำแผนการจัดประสบการณ์ไปทดลองใช้ เพื่อหาประสิทธิภาพของแผน โดยการหาค่า E_1 / E_2 ได้เท่ากับ 89/88 ก่อนนำไปใช้จัดประสบการณ์ให้แก่เด็กต่อไป

5.4 นำแผนไปใช้พัฒนาเด็ก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ระดับชั้น อนุบาล 1 (3 ½ - 4 ½ ขวบ) จำนวน 18 แผน

6. พัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม มณีรัตน์โมเดล

6.1 ศึกษาแนวทางการประเมินแบบมีส่วนร่วม และแนวทางการปฏิบัติ
ของกลุ่มเป้าหมาย

6.2 ออกแบบวิธีการเฝ้าระวังแบบมีส่วนร่วม

6.3 พิจารณาร่วมกันและเชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมวิพากษ์

6.4 นำรูปแบบ มณิรัตน์โมเดลไปทดลองใช้

7. พัฒนาศักยภาพเพื่อเป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาดังนี้

7.1 พัฒนาผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก โดยวิธีการดังนี้

7.1.1 ศึกษาฐานศูนย์เด็กเล็กดีเด่น ในภาคเหนือ 1 แห่ง

7.1.2 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็กและ
การวิจัยชั้นเรียน

7.1.3 ประชุมให้ความรู้และระดมความคิด

7.2 พัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการอบรมทำความเข้าใจและให้ความรู้และชี้แนะการประยุกต์ใช้ความรู้ภาคทฤษฎีที่ศึกษามาสู่การปฏิบัติใน
สถานการณ์จริง เพื่อนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้พัฒนาเด็กและการวิจัยชั้นเรียน

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นสำหรับรวบรวมข้อมูล ก่อนและ
หลังเสร็จสิ้นการดำเนินงานตามรูปแบบการวิจัย มี 12 ชุด ดังนี้

แบบสอบถาม

1. แบบสอบถาม เพื่อประเมินโครงการวิจัยหลังการทดลอง โดยผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและ
นักวิจัยหลัก แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และการเติมข้อความเกี่ยวกับ
สถานภาพผู้ตอบ จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามความคิดเห็นต่อการ
ปฏิบัติงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 1 และระยะที่ 2

ตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ถามปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับโครงการวิจัย ในแต่ละขั้นตอน จำนวน 2 ข้อ

2. แบบสอบถาม เพื่อประเมินผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยครู ผู้ปกครอง/ชุมชน
และโดยตนเอง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามความคิดเห็น
เกี่ยวกับศักยภาพของผู้บริหารในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จำนวน 10 ข้อ

3. แบบสอบถาม เพื่อประเมินผู้ดูแลเด็ก โดยผู้บริหาร ผู้ปกครอง/ชุมชน และตนเอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของผู้ดูแลเด็ก ในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จำนวน 12 ข้อ

4. แบบสอบถาม เพื่อประเมินผู้ปกครองและชุมชน โดยครู ผู้บริหาร และตนเอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของผู้ปกครองและชุมชน ในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จำนวน 7 ข้อ

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถาม ใช้เกณฑ์ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความคิดเห็น
4.50 – 5.00	ปฏิบัติ / ฟังพอใจ มากที่สุด
3.50 – 4.49	ปฏิบัติ / ฟังพอใจ มาก
2.50 – 3.49	ปฏิบัติ / ฟังพอใจ ปานกลาง
1.50 – 2.49	ปฏิบัติ / ฟังพอใจ น้อย
0.00 – 1.49	ปฏิบัติ / ฟังพอใจ น้อยที่สุด

5. ประเด็นสัมมนาเชิงลึก ผู้วิจัยหลัก ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กหลังการทดลองมีประเด็นเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก

6. ประเด็นสนทนากลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยหลัก ใช้ในการจัดสนทนาผู้ปกครองและชุมชนหลังการดำเนินโครงการ มีประเด็นเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบทเรียนจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

7. เครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็ก พัฒนาโดยกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ใช้บันทึกผลการประเมินพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กรายบุคคล หลังดำเนินโครงการ โดยผู้ดูแลเด็ก

8. เครื่องมือประเมินศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ พัฒนาโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก่อนการดำเนินโครงการในปี พ.ศ. 2549 และจะนำมาใช้ประเมินทุกปี คือในปี พ.ศ. 2550 และปีต่อไป โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เพื่อทราบระดับของการพัฒนาในแต่ละปี

9. โครงการวิจัยชั้นเรียนของผู้ดูแลเด็กและนักศึกษาฝึกประสบการณ์ จัดทำงานวิจัยชั้นเรียน จำนวน 4 เรื่อง พัฒนารูปแบบและเครื่องมือตามประเด็นศึกษาโดยผู้ดูแลเด็กและนักศึกษา และหาความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ ก่อนดำเนินการ

10. จัดประชุมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้
มณิรัตน์โมเดล

11. แบบทดสอบ

11.1 แบบทดสอบผู้ดูแลเด็ก หลังการดำเนินโครงการสอบถามความรู้ ความเข้าใจ
ในการพัฒนาเด็ก เป็นข้อสอบแบบปรนัย ข้อละ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบทดสอบ
ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบผู้ดูแลเด็กก่อนการดำเนินโครงการ แต่ได้นำมาจัดเรียงใหม่โดยวิธีการ
สลับข้อตามหลักการจัดทำแบบทดสอบ

11.2 แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครอง หลังดำเนินโครงการเกี่ยวกับ
การพัฒนาเด็ก เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในทุกขั้นตอน โดยการนัดหมายกับองค์การบริหาร
ส่วนตำบล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลคอนแก้ว และบุคคลเกี่ยวข้อง 6 กลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูล
การวิจัยตามแผนปฏิบัติการ ทั้งโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเป้าหมาย การสังเกตและ
ประเมินโดยการทดสอบ การมีส่วนร่วมและการบันทึกภาคสนาม (field note) เพื่อให้ได้ข้อ
ค้นพบ ของการวิจัยจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามแผนปฏิบัติการวิจัยที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) หาค่าส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา α
ของครอนบาช (Cronbach)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)
แล้วนำเสนอผลในรูปตารางประกอบความเรียง โดยอ้างอิงประโยชน์จากการสัมภาษณ์หรือสนทนา
กลุ่มเป้าหมายตามประเด็นศึกษา

การปรับปรุงรูปแบบ

หลังการทดลองใช้รูปแบบ ได้นำผลการศึกษา วิเคราะห์ สรุป อภิปรายผล จัดเวที
ประชาคม เพื่อคืนความรู้สู่ชุมชนและการสะท้อนกลับของชุมชน